

Lípa Musica

KONCERT PŘI SVÍČKÁCH

**Tarkovského
Nostalgie**

KONCERT PŘI SVÍČKÁCH
**Tarkovského
Nostalgie**

20/9/19 h

Zahrádky, kostel sv. Barbory

Jiří Havrlant / cembalo

Johann Sebastian Bach (1685–1750)

Capriccio sopra la lontananza
de il fratro diletissimo BWV 992 B dur

- I. *Arioso. Adagio. „Lichocení přátel, snažících se mu cestu rozmluvit“*
- II. *„Líčení rozmanitých nehod, jež ho mohou v cizině potkat“*
- III. *Adagiosissimo. „Společné Lamento přátel“*
- IV. *„Zde přicházejí přátelé, a jelikož vidí, že již nemohou víc udělat, dávají sbohem“*
- V. *Aria di Postiglione. Allegro poco*
- VI. *Fuga all'imitatione di Posta*

Suite ténébreuse in c moll

Pierre-Claude Foucquet (1694–1772)

Les Forgerons, Le Concert des Faunes etc. IIIème
Livre (1758)

Allemande L'Absence ou la Solitaire

Joseph-Nicolas-Pancrace Royer (1703–1755)

Pièces de clavecin, Premier Livre

Allemande

La Sensible (Rondeau)

Jacques Du Phly (1715–1789)

Quatrième livre de pièces de clavecin

La Pothüin (Rondeau)

Wilhelm Friedemann Bach (1710–1784)

Fantazie c moll F 15

Fuga c moll F 32

Carl Philipp Emanuel Bach (1714–1788)

Fantazie fis moll H. 300

Nostalghia

Pojem nostalgie je obecně vnímán jako stesk po domově. V umělecké tvorbě však tento stesk přechází v mnohem širší pojem. Stává se existenciálním atributem člověka-umělce, který ze svého nitra tvoří ven. Je to zpřítomnění minulosti, oživení navždy ztraceného. Při tomto rozjímání se však nejen vracíme zpět do života minulosti, ale zároveň tím určujeme a hledáme budoucí směřování. Kdo jsem? Kam mířím a proč? To jsou otázky, které z nostalgie nepřímo vyplývají. Nostalgie v umění také odkazuje na věrohodnost a pravdivost, touhu po ideálu s využitím nejširší možné škály prostředků, ve všech spektrech, vytváření vlastního vesmíru, i nad dobové zvyklosti. Program dnešního koncertu se zaměřuje právě na ty autory a skladby, které svojí nevšedností a charakterem přiznávají tuto stránku umělecké nostalgie.

V první skladbě **Johanna Sebastiana Bacha** Capriccio sopra la lontananza de il fratro diletissimo, jediné durové skladbě programu, však ještě nostalgie nevládne. Spíše k ní vytváří důvod. Tématem je Bachovo loučení s nejlepším kamarádem Erdmanem, se kterým navštěvoval Michaelskou školu v Lüneburgu. V šesti krátkých částech postupně líčí, jak se mu on a jeho ostatní kamarádi snaží cestu rozmluvit, varovat ho o nebezpečích v cizině; následně však pochopí, že jakékoli přesvědčování je marné a po společném nářku dávají též společné sbohem. Poslední dvě části – aria a fuga – zpracovávají téma poštovní trubky, která je symbolem tehdejšího cestování na delší vzdálenosti poštovním dostavníkem. Tato skladba vznikla nejspíše již kolem roku 1702, kdy bylo Johannu Sebastianovi 17 nebo 18 let, je jedním z prvních rozsáhlejších a prokomponovanějších děl, ve kterých mladý virtuóz demonstruje svoji ctižádostivost, sebevědomě hledá, a už i nachází, svojí uměleckou identitu.

V dalších částech programu se přesuneme z jásavého mládí na druhou stranu lidského času – do stáří a očekávání smrti. Nejprve do pozdně barokní Francie,

kde v cembalovém repertoáru dominovala po více než sto let suita, a kde pomalu i tento žánr ve druhé polovině 18. století postupně střídá nová forma sonáty. Také typický francouzský hudební jazyk více a více ovlivňuje univerzální klasicistní styl. A nebude trvat dlouho a nadcházejí Velká francouzská revoluce udělá za touto bohatou tradicí tlustou čáru a nechá ji na nejméně jedno století upadnout do zapomnění. V Allemande L'Absence ou La Solitaire – tedy „odloučení neboli osamělá“ – téměř neznámého autora **Pierra-Clauda Fouqueta** uslyšíme allemande stále ještě v její typickém formovém uspořádání. Avšak po stránce harmonie a dramatické výstavby nám přináší velmi pravdivé zpracování nostalgické či melancholické nálady, která je naznačena v názvu. V podobném duchu, i když poněkud dramatičtěji pojetém, se nese i druhá Allemande **Pancrace Royera**. Následující La Sensible stejného autora a rondeau s tajemným názvem La Pothüin **Jacquese Du Phlyho** přináší klidné a poněkud smutné rozjímání.

Fantasie c moll nejstaršího syna Johanna Sebastiana Bacha Wilhlema Fiedemanna je nejen jeho nejrozsáhlejším dílem toho žánru, ale pravděpodobně i jedno z posledních děl, které vzniklo v roce jeho úmrtí 1784. Zároveň je krásnou ukázkou takzvaného Empfindsammkeit, tedy jakéhosi citového stylu hudby, ve kterém autor vyjadřuje silné a kontrastní emoce střídáním temp, rafinovanou rytmikou, výraznou, ale fragmentární melodií a velmi odvážnou harmonií.

Tak i v této fantazii **Wilhelm Friedemann Bach** zpracovává různé kontrastní charaktery, přičemž ty pochmurné převažují a rámují celý příběh. Posлуhač si zde snadno může představit Friedemannovo rozjímání nad vlastním životem, plným velkých ambicí, úspěchů klavírního virtuóza, nedostižného improvizátora a mistra polyfonie. Na druhé straně také člověka, který v životě stěžl hledal jistoty a ukotvení, který zažil mnoho nespokojenosti, ponižení a pracovních neúspěchů. Dramatické a pochmurné části jsou zde střídány rozjasněnými nostalgickými ariózami, ale i provokativními a snad i sarkastickými rychlými

částmi. Po závěrečném smutečním Grave následuje neurčitý a otevřený konec, který je v tomto programu vykompenzován Fugou c moll, prokazující Friedemannovu skvělou znalost tohoto žánru a demonstrující jeho odvahu a sebevědomí v inovacích.

Závěrečná skladba Fantasie fis moll druhého nejstaršího a zároveň nejúspěšnějšího Bachova syna – **Carla Philippa Emanuela** – je opět typickou ukázkou Epfinsammer Stillu, na rozdíl od bratra Friedemanna vytváří Carl Philipp mnohem volnější a nesourodou formu. Vzniká tak spíše vypsaná improvizace plná překvapivých až šokujících harmonických modulací a dramatických zvratů, vystřídaných brilantními exhibičními vstupy. Skladba však překvapivě končí v pochmurném antiklimaxu. Fantasie fis moll nevyčníká nad ostatní Bachova díla pouze svojí neobvyklou tóninou, ale také rozsahem, dramatickým efektem a nevázaností. Vznikla rok před autorovou smrtí.

Na závěr je třeba zmínit i význam a pořadí tónin, které v 18. století hrají symbolickou roli a podporují autorské záměry. Tóninu B dur úvodního Capriccia popisuje Johann Mattheson jako „zábavnou a okázalou. Případně též skromnou tóninu. Může naráz přejít do velkolepého nebo roztomilého charakteru.“ Převažující tónina programu – c moll – je popisována jako „...smutná nebo zarmoucená. Přináší snadno jak mazlivý pocit, tak žal nebo i únavu“. Závěrečná fis moll, která je k c moll navíc ve vztahu tritonu (zde zvětšené kvarty), tedy intervalu sváru, protichůdnosti, má „Charakter mizantropa. Opuštěnost, osamělost. Velké teskné a milostné starosti.“ Ještě expresivněji fis moll popisuje Ch. F. D. Schubart: „Mlhavá, nejasná tónina. Zášť a nespokojenost. Trhá vášně jako hašteřivý, zlý pes šaty.“

Jiří Havrlant

Jiří Havrlant

Vystudoval obor hra na historické klávesové nástroje pod vedením prof. Barbary Marie Willi na Janáčkově akademii múzických umění v Brně. Formou soukromých konzultací studoval cembalo u Moniky Knoblochové a u Francesca Cortiho na Schole Cantorum Basiliensis v rámci zahraniční stáže. Pravidelně se účastní mistrovských kurzů a workshopů. V rámci stáže Erasmus studoval na Královské konzervatoři v Haagu (Fabio Bonizzoni, Patrick Ayrton – cembalo, hammerklavier – Bart van Ort). Spolupracuje se soubory Collegium Marianum, Czech Ensemble Baroque, Česká filharmonie, Pražští komorní sólisté, Komorní orchestr Janáčkovy filharmonie v Ostravě ad. S flétnistkou Michaelou Ambrosi tvoří duo Musica neglecta. Dále je uměleckým vedoucím a doprovazečem tria Drei Engel, které tvoří zpěvačky Markéta Kloudová, Pavla Radostová a Lucie Karafiátová.

Jako sólista nebo člen výše zmíněných ansámbľů vystoupil na mnoha tuzemských hudebních festivalech – Janáčkův Máj, Smetanova Litomyšl, Olomoucké barokní slavnosti, Concentus Moraviae, Hudební festival Znojmo ad. V roce 2019 získal 1. cenu a Zvláštní cenu poroty na Mezinárodní soutěži La stravaganza a v následujícím roce získal 1. místo v soutěži Letní školy barokní hudby. V soutěži Nadace Bohuslava Martinů v Praze získal v roce 2021 1. cenu a Cenu Nadace život umělce pro nejúspěšnějšího soutěžícího. Jako korepetitor a pedagog působí na Janáčkově konzervatoři v Ostravě a Pražské konzervatoři.

A příběh hudby pokračuje...

Nenechte si ujít další hudební kapitoly Vašeho festivalu

Sv. Zdislava na Dvoře nebeském

so/27/9/19 h

Jablonné v Podještědí, bazilika sv. Vavřince a sv. Zdislavy

Tiburtina Ensemble

Barbora Kabátková, umělecká vedoucí

Eva Bublová, varhany

Chorály, středověké hymny a polyfonie k oslavě Sv. Zdislavy z Lemberka přináší v premiérovém programu jeden z nejlepších ženských vokálních souborů.

Víra, naděje a láska

pá/3/10/19 h

Großschönau, evangelicko-luteránský kostel

Jaroslav Tůma, varhany

Adéla Srnčová, taneční improvizace

Hudba a pohyb se spojují v mohutnou oslavu lidského bytí.

Jaroslav Tůma, král varhan, rozezní majestátní varhany

v Großschönau. Adéla Srnčová tančí prastarou modlitbu.

Ještě je...

čt/9/10/19 h

Česká Lípa, Jiráskovo divadlo

Vladimír Javorský s kapelou

„Ještě je vítr na zemi a déšť a zvuk hromu...“

Ještě je... je pozvánka k zastavení a nadechnutí, čas hledat krásu v obyčejných věcech a v šansonových písních Vladimíra Javorského.

Hlavní partneři

Diamantoví mecenáši

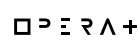
Festival se koná za laskavé podpory

Hlavní mediální partner

Mediální partneři

Lípa Musica

5/9 – 1/11/2025

lipamusica.cz